

AYRILMA AKÇESİ

Av. Nil SIZIR

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AYRILMA AKÇESİ

I.TANIMI	2
II. AMACI	3
A. AZINLIĞIN KORUNMASI	3
B. ANONİM ŞİRKETLERDE ORTAKLAR ARASINDA ORTAYA ÇIKAN MENFAAT ÇATIŞMALARININ ÖNLENMESİ	3
III. AYRILMA AKÇESİNİN ÇEŞİTLERİ	4
A. SEÇME HAKKI NİTELİĞİNDE AYRILMA AKÇESİ.....	4
B. ZORUNLU AYRILMA AKÇESİ.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİNDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA HALİNDE AYRILMA AKÇESİ

I. GENEL OLARAK	6
II. ANONİM ŞİRKETİN BİR BAŞKA ŞİRKETLE BİRLEŞMESİ HALİNDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA	7
A. AYRILMA AKÇESİNİN BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNDE DÜZENLENMESİ	8

1. Sözleşmenin Onaylanması.....	9
2. Sözleşmenin Onaylanmaması.....	10
B. SEÇİM HAKKININ KULLANILMASI.....	11
C. AYRILMA AKÇESİNİN ÖDENMESİ.....	11
1. Ayrılma Akçesinin Miktarının Belirlenmesi.....	11
2. Ayrılma Akçesinin Talep Edilmesi.....	12
3. Şirketten Ayrılma Hakkının Kullanılma Şartları.....	13
4. Ödeme.....	14
III. ANONİM ORTAKLIKTA HAKLI SEBEPLE FESHİN TALEP EDİLMESİ HALİNDE AYRILMA AKÇESİ.....	15
A. ŞARTLARI.....	16
1. Haklı Sebeplerin Bulunması.....	16
a. Kâr Payı Alma Hakkının İhlali.....	17
b. Ortaklığa Katılma Haklarının İhlali.....	17
c. Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının İhlali.....	18
2. Haklı Sebep Fesih Davasını Açılmış Olması.....	18
3. Mahkemenin Çıkarma Kararı Vermesi.....	19
B. AYRILMA AKÇESİNİN ÖDENMESİ.....	19
1. Payın Paraya Çevrilerek Ödenmesi.....	20
2. Ortaklık Malvarlığından Ödeme.....	21
a. Esas Sermayeyi Aşkın Malvarlığından Ödeme.....	21
b. Esas Sermayenin Azaltılması Suretiyle Ödeme.....	22
SONUÇ.....	23
KAYNAKÇA.....	24

KISALTMALAR

AG	: Aktiengesellschaft
Art	: Artikel
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
FusG	: Fusionsgesetz
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m	: Madde
MK	: Türk Medeni Kanunu
S	: Sayı
s	: Sayfa
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

GİRİŞ

Ayrılma akçesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda farklı yerlerde düzenlenmektedir. Şirketlerin birleşmesinde, hakim şirketin satın alma hakkı kapsamında, anonim şirketlerin haklı nedenle feshinde ve limited şirket ortağının şirketten ayrılması halinde ayrılma akçesinden bahsedilebilir.

Çalışmamızda, ayrılma akçesinin genel özellikleri ve anonim şirketler bakımından ayrılma akçesine ilişkin düzenlemeler incelenmektedir. İlgili hükümler daha ziyade İsviçre Birleşme Kanunu'ndan alınarak kanunlaştırılmıştır. Dolayısıyla çalışmamızda İsviçre doktrininden de yararlanılmaktadır.

Ayrılma akçesi genel olarak pay sahiplerinin şirketten çıkarılması ya da pay sahiplerinin çıkma haklarını kullanarak şirketten ayrılmaları halinde söz konusu olmaktadır. Oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınması gereken ayrılma akçesi ve buna ilişkin hükümler, çalışmamızda yalnızca anonim şirket kapsamında ele alınmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AYRILMA AKÇESİ

I.TANIMI

Ayrılma akçesi, birleşme işlemine tabi tutulmak istemeyen azınlığın¹ genel kurul kararı ile paylarının değerinde bir ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılmasına imkân veren bir kurumdur². *Tekinalp* ise; ayrılma akçesini birleşme hukuku kurumu olarak ele almaktadır³. Ancak azınlığa tanınmış olan geçerli nedenlerle şirketin feshini talep etme hakkının kullanılması söz konusu olduğunda da ayrılma akçesinden söz edilebilmektedir. Bu durumda, azınlık mahkemeye müracaat ederek şirketin feshini talep edebilmektedir. Fakat mahkeme doğrudan şirketin feshine karar vermeden azınlığın şirketten çıkarılmasına da karar verebilmektedir. Verilen bu çıkarılma kararı üzerine pay sahibine ayrılma akçesinin verilmesi gerekmektedir.

Görüldüğü üzere, ayrılma akçesi yalnızca birleşme hukuku kurumu olarak değerlendirilemez. Ayrılma akçesi daha ziyade, azınlığın şirketten çıkması ya da çıkarılması halinde, talep edebileceği bir hak olarak değerlendirilebilir. Bu hak kooperatif ve limited şirketlerde olduğu gibi anonim şirketlerde bulunan azınlık hakları arasında yer almaktadır.

Batı ülkelerinde “*squeeze out*” olarak adlandırılmakta olan “*azınlığın çıkarılması*”, doğrudan çevrildiğinde “*sıkarak dışarı çıkarma*” anlamına gelmektedir. Bu şekilde azınlığın şirketten ihracı ifade edilmektedir⁴.

---

¹ Dar anlamda, kapalı anonim şirketlerde sermayenin %10'unu oluşturan sermaye sahipleri azınlık olarak kabul edilmektedir. Ancak halka açık anonim şirketler için bu oran en az %5 olarak belirlenmiştir. Geniş anlamda ise, şirketin iradesinin oluşmasında rol almayan ancak çoğunluğun aldığı karar ile bağlı olan ortaklar azınlık olarak kabul edilmektedir (Ayrıca bkz. **Rüzgar**, Eser; Türk Ticaret Tasarısına Göre Azınlık Hakları, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.73-74, 2010).

² **Develi**, Bilge; “6102 Sayılı Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, GÜHFD, C.17, S.1-2, 2013, s.444.

³ **Tekinalp**, Ünal; “Birleşmede Ayrılma Akçesi”, REGESTA, C.2, S.1, 2012, s.22.

⁴ **Tekinalp**; s.22.

II. AMACI

A. AZINLIĞIN KORUNMASI

Şirketlerde var olan çoğunluk ilkesi nedeniyle, azınlığın şirket yönetiminde etkin bir rol oynayamaması, bunun yanı sıra önemli kararlarda söz sahibi olamaması rahatsız edici bir durum olarak değerlendirilmektedir⁵.

Ayrılma akçesinin amacı; bir taraftan birleşmeye taraftar olmayan ve birleşmeyi menfaatine uygun bulmayan ve aynı zamanda bu şekilde karar almada söz sahibi olmayan azınlığı, bu işleme ve sonuçlarına tabi olmaktan kurtarmaktadır. Bazı hallerde bu şekilde azınlığın birleşme dışında bırakılması, tam hâkimiyetin kurulmasını sağlamaktadır⁶.

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere; şirketler hukukunun ilkelerinden biri olan ortaklığın devamlılığı ilkesi nedeniyle pay sahiplerini tarafı olmak istemedikleri bir işlemin içinde tutmak doğru değildir⁷.

Şirketin haklı nedenle feshi talebi üzerinde pay sahiplerinin şirketten çıkarılması söz konusu olduğunda da çıkarılma kararı her ne kadar azınlığın aleyhine bir durum olarak gözükse de aslında ayrılma akçesi almaları onların lehine bir durumdur.

B. ANONİM ŞİRKETLERDE ORTAKLAR ARASINDA ORTAYA ÇIKAN MENFAAT ÇATIŞMALARININ ÖNLENMESİ

Ekonomik yoğunlaşma sonucu yaşanan birleşme ve devralmalar, ortaya menfaat çatışmaları çıkabilir. Bu şekilde bir birlikteliğe karşı çıkan

---

⁵ Knopff, Bruno/ Semler, Johannes; Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Münih, 2004, s.4.

⁶ Tekinalp; s.23.

⁷ Bkz. m.141 gerekçesi.

azınlığın, yeni oluşum içerisinde huzursuzluk çıkarması ve elindeki imkânları menfi yönde kullanması kaçınılmaz olabilmektedir⁸.

Azınlık, şirket içerisinde sahip olduğu hakları, dürüstlük kuralları çerçevesinde kullanmak yerine ortaya çıkan anlaşmazlık sonucu tamamen şirket aleyhine kullanabilir. Örneğin genel kurul kararına karşı iptal davası açabilir ya da oybirliği gerektiren durumlarda olumsuz tavır gösterebilir⁹.

Bu gibi durumlarla karşılaşılmasının engellenebilmesi için azınlığın çıkma hakkını kullanabilmesi veya çoğunluk tarafından azınlığın çıkarılabilmesinin belli koşullar altında gerçekleştirilebilmesi gerekir.

III. AYRILMA AKÇESİNİN ÇEŞİTLERİ

A. SEÇME HAKKI NİTELİĞİNDE AYRILMA AKÇESİ

Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunan şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilmektedir (TTK m.141/I)¹⁰. Bu şekilde birleşmeye katılmak istemeyen ortaklara bir seçimlik hak verilmektedir. Ancak bu hak her birleşme sözleşmesinde yer almak zorunda değildir. Dolayısıyla bu hakkın kanundan doğan bir hak olarak nitelendirmek yanlış olacaktır.

Aynı zamanda ortaklık eşit işlem ilkesi gereğince seçme hakkını istediği gibi sınırlama ya da uygulama hakkına sahip değildir. Ancak bazı nedenlerden dolayı farklılık öngörülebilecektir. Örneğin sınırlı oy hakkına

⁸ Akın, İrfan; “TTK m.208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, GÜHFD, C.17, S. 1-2, 2013, s.3.

⁹ Akın, s.3,4.

¹⁰ Burckhardt, Sebastian; Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz-2.Aufgabe, Schulthess Juristische Medien AG, 2012, s.133.

sahip küçük pay sahibi ile oy hakkına sahip paylar arasında bir ayırım mümkün görülebilmektedir¹¹.

Ayrıca sözleşmede; akçenin cinsi, kullanılma biçimi, süresi, hakkı, kimlerin hangi koşullara bağlı olarak kullanabileceği gibi hususlara ilişkin de açık kurallar öngörülmelidir.¹²Çünkü bu hususlar kanunda açık bir şekilde düzenlenmemektedir.

B. ZORUNLU AYRILMA AKÇESİ

Birleşme sözleşmesinde, birleşmeye katılan şirketler sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler (TTK m.141/II). Bu şekilde, azınlıkta kalan tüm pay sahiplerinin birleşmeden ihraç edilebileceği açıkça ifade edilmiştir.

Her ne kadar madde metninde bir açıklık yoksa da TTK m.141/II hükmü TTK m.151/V ile birlikte değerlendirilmesi zorunludur. Dolayısıyla bir anlamda şirkete çıkarma yetkisi niteliğinde bir imkân sağlanmış bulunmaktadır. %90 çoğunluk kararıyla ve geriye kalan %10 oranındaki payı temsil eden ortaklar bakımından kullanılabilir¹³.

Tekinalp; ayrılma akçesinin tür değiştirmeye ve bölünmeye kıyas yoluyla uygulanamayacağı görüşündedir. Nitekim açık bir hükümlerle bu durum kanunlaştırılmamıştır. Özellikle zorunlu ayrılma akçesinin bu işlemler bakımından uygulanabilirliği görülmemektedir. Ancak bazı istisnai hallerde seçimlik hak niteliğinde ayrılma akçesinin uygulanabileceği kabul edilmektedir¹⁴.

---

¹¹ Burckhardt; s.133.

¹² Tekinalp; s.25.

¹³ **Kendigelen**, Abuzer; Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012, s.139.

¹⁴ Tekinalp; s.23.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİNDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA HALİNDE AYRILMA AKÇESİ

I. GENEL OLARAK

Ayrılma akçesi ile ilgili hükümler, birleşmeye ilişkin genel hükümlerde (m.136/III), birleşme sözleşmesinin içeriği (m.146/I-f), birleşme raporu (m.147/II-d) başlıklı maddelerde düzenlenmekte olup asıl düzenleyici maddeler, limited şirketlere ilişkin hükümlerde yer almaktadır.

Anonim şirketlere ilişkin hükümlerde, ayrılma akçesine ilişkin hükümler yer almasa da, genel hükümlerde yer alan ve birleşme kapsamında düzenlenen hükümlere göre, ayrılma akçesinin anonim şirketlerde düzenlenmesinde bir sakınca yoktur. Aynı zamanda madde gerekçelerinde de anonim şirketlerde ayrılma akçelerinden bahsedilmektedir. Bununla birlikte, ayrılma akçesinin anonim şirketlerde uygulanmasına ilişkin olarak ayrı bir hükmün bulunması daha uygun görülmektedir¹⁵.

Birleşme dışında, haklı nedenle feshin talebi üzerine de azınlığın ortaklıktan çıkma hakkı mevcuttur. Ancak bu durum birleşmede olduğu gibi sözleşme ile tanınan bir hak olmayıp, şirketin feshi talebi azınlığa tanınmış olan kanuni bir haktır. Ancak hakkın kullanımı belli şartlara bağlıdır.

---

¹⁵ Çalışkan, Merdan; “Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Ayrılma Akçesi”, THD, S.75, 2012, s.36.

II. ANONİM ŞİRKETİN BİR BAŞKA ŞİRKETLE BİRLEŞMESİ HALİNDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA

Şirket birleşmeleri genellikle ekonomik nedenlerle yapılır. Bu ekonomik sebeplerin en önemlisi, şirketlerin piyasadaki rekabet gücünün artırılmasıdır¹⁶. Birleşme iki veya daha çok şirketin malvarlıklarını tasfiye etmeden külli halefiyet yolu ile içlerinden birinin bünyesinde veya yeni kuracakları bir şirket çatısı altında birleştirmek suretiyle gerçekleşir¹⁷.

TTK m.136/III; *“Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi 141’inci maddenin ikinci fıkrası anlamında ayrılma akçesini de öngörebilir.”* Bu maddeden de anlaşılacağı üzere, külli halefiyet ilkesine yer verilmekte ve aynı zamanda devrolunan şirket paylarının kendiliğinden diğer şirkete geçtiğini belirtmektedir.

Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesine yer verildiği takdirde sözleşmede yer alan ayrılmaya ilişkin hususun esasen ayrılma hakkı olarak mı yoksa şirketin ortaklıktan çıkarma yetkisi olarak mı ele alınması gerektiği tartışmaya açıktır. Kanaatimizce sözleşmede çıkma hakkına ve ayrılma akçesine yer verilmesi doğrudan ortakların çıkarılması anlamına gelmemektedir. Aynı şekilde ortaklıktan çıkma iradesi yine pay sahiplerine aittir (TTK m.141). Birleşmeye karşı olsa dahi bir ortak birleşme sonucunda oluşan şirket bünyesinde pay sahibi olarak ortaklığa devam etmek isteyebilir. Böyle bir durumda, şirket zorla pay sahibini ortaklıktan çıkaramamaktadır. Dolayısıyla sözleşmede yer verilen husus ancak bir ayrılma hakkının kullanılabilmesini sağlamaktadır. Ancak TTK m141/II hükmü bakımından ise ortaklıktan çıkarma yetkisinin varlığı kabul edilmelidir. Nitekim zorunlu nitelikte bir ayrılma akçesinden bahsedilmektedir. Çıkarma yetkisine sahip olan çoğunluktur. Kanunda da sözleşmenin belli bir çoğunlukla kabul edilmesi

¹⁶ Çelik, AYTEKİN; Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.257.

¹⁷ Develi, s.444.

öngörülmüştür. Dolayısıyla azınlığın ortaklıktan çıkarılarak birleşme söz konusu olmaktadır.

A. AYRILMA AKÇESİNİN BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNDE DÜZENLENMESİ

Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesine yer verilerek çıkma hakkının veya çıkarılma yetkisinin kullanılması sağlanabilir. TTK m.136 uyarınca, ayrılma akçesinin sözleşmede yer alması zorunlu tutulmamıştır. TTK m.146/l-f uyarınca, birleşme sözleşmesinin gereğinde ayrılma akçesini içermesi zorunludur. Burada “*gereğinde*” kelimesi ile anlaşılması gereken kolaylaştırılmış birleşmelerdir.

Ayrılma akçesinin birleşme sözleşmesinde yer alması, kolaylaştırılmış birleşmede zorunlu tutulmuştur. TTK m.155'te düzenlenmiş olan kolaylaştırılmış birleşme yalnızca sermaye şirketleri için öngörülmüştür. TTK m.155'te düzenlenmiş olan hallerde, devralan şirket, devrolunan şirket ortaklarına kendi paylarına denk pay sunmanın yanında, 141'inci maddeye göre şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdi karşılık vermeyi de önermelidir¹⁸.

Belirtilen durum haricinde ayrılma akçesinin birleşme sözleşmesinde yer almasının zorunlu olduğunu söylemek doğru değildir. Nitekim kanun koyucunun amacı, pay sahiplerine seçimlik bir hak sunmaktır. Bunun dışında her durumda uygulanması istenen bir durum olarak değerlendirmemek gerekir. Kanun koyucu pay sahipliğinin devamlılığı ilkesini benimsemektedir. Dolayısıyla ayrılma akçesi, bu ilkenin bir istisnasını oluşturmaktadır. Ayrıca zorunlu nitelikteki ayrılma akçesine her birleşme sözleşmesinde yer verilmesi düşünülemez. Böyle bir durumda her birleşme sonucunda azınlığın

---

¹⁸ Develi; s.448.

ortaklıktan çıkarılması sonucunu doğurur. Bu şekilde bir sonuç kanun koyucunun amacı ve kanunun ilkeleri ile bağdaşmayacaktır.

1. Sözleşmenin Onaylanması

Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin esas sözleşme değişikliklerinde TTK m.421/ V-b hükmünde, sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerektiği ve kararın, toplantıda bulunanların ekseriyeti ile alınması gerektiği belirtilmektedir. Ancak TTK m.151/V uyarınca, birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.

Madde metninde mevcut oy hakkından bahsedilmektedir. Dolayısıyla oy hakkı bulunmayanların hesaplama dâhil edilmeyeceği anlaşılmaktadır. Ayrıca genel toplanma nisabına ilişkin TTK m.151’de herhangi bir düzenleme yoktur. Dörtte birlik karar nisabının birleşme sözleşmesinin kabulü bakımından uygulanması söz konusu değildir. Nitekim sermayenin dörtte birinin yüzde doksanı hesaplandığında bir çoğunluk değil; azınlık söz konusu olacaktır. Dolayısıyla “squeeze out” yoluyla azınlığı çıkarma işlemi mümkün olmayacaktır¹⁹.

TTK m.151 aynı zamanda, birleşme sözleşmesinin değil yalnızca ayrılma akçesine ilişkin hükmünün onaylanması gerektiği izlenimi uyandırmaktadır²⁰. Ancak TTK m.141’in gerekçesinde bu düzenlemenin m.151/V ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Dolayısıyla sözleşme ayrılma akçesini öngörüyorsa, bu durumda yalnızca ayrılma akçesine ilişkin hükmün değil, sözleşmenin tamamının kabulünde oy hakkına sahip ortakların %90’ı tarafından olumlu oy kullanılması gerekmektedir.

¹⁹ Çalışkan; s.37.

²⁰ Develi; s.448.

Ancak *Sönmez*; ayrılma hakkının kullanılabilmesi için buna ilişkin hükmün %90 sermaye çoğunluğu ile kabul edilmesi gerektiği görüşündedir²¹.

2. Sözleşmenin Onaylanmaması

Ayrılma akçesinin sözleşmede yer alması halinde, oy hakkına sahip ortakların %90'ının olumlu oyu ile sözleşmenin kabulü gerekmektedir. Kanunda yer alan bu çoğunluk sağlanmadığı takdirde, birleşme de gerçekleşmeyecektir. Burada belirtmek gerekir ki, birleşme kararı alınabilmesi için gerekli olan sermayenin en az dörtte birine sahip olan ortakların toplantıda bulunması halinde ve çoğunluk ile alınır. Bu durumda sözleşmenin tamamının oylanması ve %90 olumlu oy aranması, birleşme kararı ile ilgili ana kuralı ihlal etmektedir.

Ancak 151/V oylamanın sözleşme için mi yoksa ayrılma akçesini öngören hüküm için mi geçerli olacağına dair açık bir düzenleme içermemektedir. Nitekim; “ Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun...” şeklinde bir ifade ile düzenlenen kanun maddesinde “bunun” kelimesi yerine belirtilmek istenenin yazılması yerinde olurdu kanaatindeyiz.

Kanun koyucu, birleşme sözleşmesinin kabulünde ayrılma akçesinin yer alması durumunda %90'lık çoğunluğun aranması, birleşme kararı için öngörülen nisap ve karar yeter sayısı ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, “bunun” ifadesinden ayrılma akçesine ilişkin hükmün anlaşılması gerekmektedir. Mevzuat metinde FusG Art.18/V, birleşme sözleşmenin belirtilen çoğunluğun olumlu oyu ile geçerli olacağı belirtilmiştir. Ancak bu durumda yeterli çoğunluk sağlanmadığı takdirde birleşmenin söz konusu olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle *Sönmez* tarafından da kabul edildiği üzere sözleşmede yer alan ayrılma akçesine ilişkin hükmün %90 sermaye çoğunluğu ile kabulünün aranması gerekmektedir.

²¹ *Sönmez*, Yusuf; Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul, 2009, s.189.

B. SEÇİM HAKKININ KULLANILMASI

Seçim hakkının ne zaman kullanılabilceğine dair kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak birleşme kararının seçim hakkının kullanılmasından önce verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu karar verilmeden pay sahiplerinin seçim hakkını kullanması beklenemez. Diğer yandan devralan şirket bu durumda ne değerinde bir sermayeye sahip olacağını ve birleşme ile birlikte gerçekleştirmesi gereken sermaye artırımını neye göre yapacağını bilemeyecektir. Bunun sonucu olarak da, iki farklı genel kurul toplantısı yaparak öncelikle birleşme kararı alarak ardından sermaye artırım kararını alması gerekecektir²².

Coştan'a göre; ayrılma akçesinin seçme hakkı şeklinde tanınması halinde, bu seçim hakkının birleşme öncesinde kullanılmasının, dolayısıyla birleşmeden önce gerek ihtiyari gerekse zorunlu olarak ödenecek ayrılma akçesi miktarlarının belli olmasının sağlanması daha isabetli olacaktır.

C. AYRILMA AKÇESİNİN ÖDENMESİ

Birleşme sözleşmesiyle şirketten çıkartılan ortaklara ayrılma akçesinin ödenmesi, ortağı çıkararak birleşme usulünün en önemli şartlarından birisidir. Bu şart gerçekleşmeden bir ortağın birleşme sırasında şirketten çıkartılması mümkün değildir²³.

1. Ayrılma Akçesinin Miktarının Belirlenmesi

Şirketten çıkartılan ortaklara ödenecek olan ayrılma akçesinin mutlaka devrolunan şirket paylarının gerçek değerini yansıtmaları gerekir²⁴. Fakat mehzaz metinde olduğu gibi ilgili hükümlerde miktarın nasıl belirleneceğine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum birleşmeye katılan

---

²² Burckhardt; s.136.

²³ Çelik; s.268.

²⁴ Çelik; s.268.

ortaklıklara geniş bir hareket alanı bırakmaktadır²⁵. Ancak TTK hükümlerinde açıkça “gerçek değer” olarak belirtilmiştir. Ayrıca devrolunan şirketin yönetim kurulu, birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi miktarının hukuki ve ticari şartlarını açıklamak ve bu miktarın şirketin gerçek değerini yansıttığını kanıtlamak zorundadır²⁶. Ayrılma akçesinin değeri birleşme sözleşmesinde öngörülebilir, yalnız bunun dürüstlük kuralları çerçevesinde olması gerekir.

Ayrılma akçesinin nakdi olarak ödenmesi mecburi değildir. Nitekim TTK m.141’in gerekçesinde; karşılık olarak başka bir şirketin payı ya da pay senedi veya bir diğer menkul değeri, mesela değiştirilebilir tahvil verilebileceği belirtilmiştir²⁷.

Ayrılma akçesinin miktarının belirlenmesinde payların borsa değeri, böyle bir değer bulunmuyorsa, gerçek ya da genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek değeri esas alınacaktır (TTK m.193/III; m.202/II).

Gerçek değer belirlenirken, genel kurul kararının verildiği tarihte işletmenin değeri göz önünde bulundurulmalıdır. İşletmenin piyasa değeri; işletmenin üçüncü kişiye satış değeri ve sadece varlıkların toplamının göz önünde bulundurulmaması gerekir. Aynı zamanda yöneticilerin bilgi ve nitelik durumu, piyasada yaratılan etki gibi parayla ölçülemeyen unsurların da hesaba katıldığı, işleyen teşebbüs değeri olmak üzere üç ölçüt göz önünde bulundurulmalıdır²⁸.

2. Ayrılma Akçesinin Talep Edilmesi

Birleşme sözleşmesinde, ortaklara TTK m.141/I uyarınca seçim hakkı tanınmıştır. Ancak ortakların bu hakkı hangi andan itibaren ve ne kadar süre içinde kullanmaları gerektiği konusunda bir açıklık yoktur²⁹. Bu nedenle

²⁵ Tekinalp; s.26.

²⁶ Çelik; s.270.

²⁷ Bkz. TTK m.141 gerekçesi.

²⁸ Sönmez; s.124.

²⁹ Coştan, Hülya; Anonim Ortaklıkların (Şirketlerin) Birleşme, Bölünme, Değişirme(Tür Değişirme) Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması, Doktora Tezi (Yayınlanmamış), Ankara, 2007, s.171-172.

birleşme sözleşmesinde bir hükümlerle bu durumun belirtilmesi gerekmektedir. Ancak sözleşmede herhangi bir hüküm bulunmaması durumunda FusG Art. 19 uyarınca, birleşme kararından itibaren iki ay içinde pay sahiplerinin çıkma hakkı mevcuttur. Dolayısıyla burada yer alan iki aylık sürenin seçimlik hakkın kullanımı bakımından da uygulanabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.³⁰ Ancak TTK'da böyle bir hüküm bulunmama ile beraber genel kurul kararının tescilden itibaren üç ay içinde iptalinin istenebileceği göz önünde bulundurulduğunda, en fazla bu üç ay içerisinde seçimlik hakkın kullanılması gerektiği düşünülebilir. Ancak TTK m.19' de denkleştirme akçesine ilişkin şu hüküm yer almaktadır;

“Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140'ıncı maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz.”

Buradaki düzenlemeyi ele alarak ayrılma akçesi talebinin denkleştirme akçesi talep edilebilen bu iki ay içinde gerçekleştirilmesi daha doğru olur kanaatindeyiz.

3. Şirketten Ayrılma Hakkının Kullanılma Şartları

Ayrılma hakkı bir inşai hak niteliğindedir. Ayrılma talebinin şarta bağlı olarak ileri sürülmesi mümkün olmadığı gibi, kural olarak geri de alınmaz. Çünkü bir defa kullanılan inşai hakkın, beyanın muhataba varmasından sonra geri alınması kural olarak mümkün deęildir³¹.

³⁰ Burckhardt; s.136-137.

³¹ Sönmez; s.194.

Ancak birleşme kararının ardından, ayrılma akçesi alarak ortaklıktan çıkmak için kanun, birleşme kararına muhalif olmayı aramamaktadır. Dolayısıyla, birleşme kararında olumlu oy kullanılması çıkma hakkına mani değildir. Fakat diğer bir yandan, her ortağa böyle bir hak tanınması kanunun amacı ile bağdaşmamaktadır. Nitekim bu hakkın birleşme sözleşmesi ile tanınmasındaki amaç, birleşmenin önlenmesini ve ortaklığın istikrarını engelleyebilecek olan azınlığın ortaklıktan çıkarılmasını amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu hakkın kullanılması için, birleşme kararında olumsuz oy verilmesinin şart olarak değerlendirmek daha doğru olurdu.

Ayrılma hakkının kısmen kullanılıp kullanılmayacağı hususunda herhangi bir düzenleme olmamasına karşın, birden çok pay sahibi bakımından düşünüldüğünde pay sahibi her payını ortaklık bünyesinde tutmak istemeyebilir. Böyle bir durumda pay sahibinin her bir payı için farklı bir iradede bulunabilmesini kabul etmek gerekir³².

4. Ödeme

Ayrılma akçesinin nakit olarak ödenmesi zorunlu değildir. Ancak nakit olarak ödenmesi halinde, bunun serbestçe tasarruf edilebilecek yedeklerden alınması gerekmektedir. Bu şekilde bir ödeme sermayenin iadesi şeklinde uygulanmamalıdır. Serbestçe tasarruf edilebilecek yedek akçelerin mevcut olmaması halinde, ayrılma akçesinin dağıtılması sermayenin iadesi şeklinde gerçekleşmek zorunda kalabilecektir. Bu nedenle gerekçede yedek akçe bulunmaması halinde ayrılma akçesinin ödenmemesi gerektiğini belirtmektedir³³.

Genel kurul kararı sonrasında, sermayenin iadesi niteliğinde ayrılma akçesinin ödenmesi söz konusu olduğunda, birleşme kararının geçerli olup olmayacağı tartışmaya açıktır. Bu durumda *Coştan*'a göre birleşme kararı

---

³² Sönmez; s.163-164.

³³ Bkz. TTK m.141 gerekçesi.

geçersiz olması ve devreden şirket ortaklarının serbestçe tasarruf edilebilir kısmı aşan ödemelerin, orantılı olarak indirmesi gerekmektedir³⁴.

III. ANONİM ORTAKLIKTA HAKLI SEBEPLE FESHİN TALEP EDİLMESİ HALİNDE AYRILMA AKÇESİ

İlk defa 6102 sayılı TTK ile anonim şirketlerde sona erme sebeplerinden biri olarak düzenlenen haklı sebeplerle fesih düzenlenmiştir.

TTK m.531³⁵; “ *Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme arar verebilir.*”

Bu hüküm tam anlamıyla azınlığın, çoğunluk tarafından haksız uygulamalara tabi tutulmasını engellemek amacındadır³⁶. Aynı zamanda farklı bir uygulamaya yer vermektedir. Mehzaz metinde de yer aldığı üzere, hükmün son cümlesi hakime farklı bir çözüm yolu bulabilme imkanı sağlamaktadır. Ülkemizde bu durumun uygulamada birbirinden farklı kararların verilmesine sebep olacağını söylemek yanlış olmaz. Bu durumda somut olayın özelliklerine göre hakim, gerekli gördüğü çözümün uygulanmasını sağlayabilecektir.

Madde hükmünde yer alan duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüm olarak fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin şirket tarafından

³⁴ Coştan; s.174.

³⁵ Bu maddenin mehzaz metni Art.736 Abs.4 OR.

³⁶ Caspar, Hans; “Auflösungsklage nach Art 736 Abs. 4 OR”, s.332 (Erişim Tarihi: 24.05.2013).

paylarının satın alınması öngörülebilir. Ama farklı çözümler uygulama ile çoğalacaktır³⁷.

A. ŞARTLARI

1. Haklı Sebeplerin Bulunması

Fesih davasının açılmasında, öncelikle ortaklığın feshini gerektirecek haklı bir nedenin varlığı aranmaktadır. Devamlı hukuki ilişkilere son verme olanağı sağlayan haklı sebeple fesih kavramının temelinde, dürüstlük kuralı (MK m.2) ve kişi haklarının korunması ilkesi (MK m.23) vardır³⁸.

Haklı sebeplerin bulunması ön şart olmakla birlikte tek başına yeterli görülmemektedir. Bu nedenle haklı sebep olarak ileri sürülen unsurların şirketin feshine neden olabilecek nitelikte olması aranacaktır³⁹. Haklı sebeplerin neler olabileceğine dair anonim şirketler için herhangi bir hüküm getirilmemiştir. Ancak kollektif şirketleri bakımından bu nedenler TTK m.242'de düzenlenmektedir. Bu hükme göre; haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır.

Bu sebeplere örnek olarak kanun maddesinde şu haller ele alınmıştır;

- Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması,
- Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi,
- Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması,

³⁷ Gerhard, Frank; “Die Klage auf Auflösung aus wichtigem Grund”, s.143, (erişim 26 Mayıs 2013)

³⁸ Oruç, Murat; “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, BATİDER, C.27, S.11, 2011, s.212.

³⁹ Çelik; s.291,294.

- Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi.

İsviçre öğretisinde genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağrılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kar payının düzenli azalması haklı sebep sayılmıştır⁴⁰.

Bu şekilde bir uygulama daha ziyade azınlığın, çoğunluğa karşı korunması bakımından önem arz eder. Ancak azınlığın haklarının ihlalinin devamlılık arz etmesi ortaklığın feshi bakımından haklı sebep olarak görülmesinde bir ölçüttür⁴¹.

a. Kâr Payı Alma Hakkının İhlali

Haklı sebeple fesih hakkının kabulünden önce, ortaklığın kâr dağıtımına ilişkin tasarrufları, pay sahipleri arasında pek çok hukuki uyumsuzluğa yol açmıştır. Bu sebeple, kâr dağıtımına yahut dağıtılmamasına karar veren genel kurul kararlarına karşı, uygulamada pay sahiplerince pek çok kere iptal davalarının açıldığı görülmüştür. Fakat iptal davaları bu soruna yeterli bir çözüm olarak görülmemiş ve haklı nedenle fesih talebine konu edilebileceği kabul edilmektedir. Çünkü iptal kararlarına rağmen genel kurulun kâr payı dağıtımında eşitlik ilkesine uymadan aldığı kararların önüne geçilememiştir⁴².

b. Ortaklığa Katılma Haklarının İhlali

Pay sahiplerinin yönetimde söz sahibi olmalarını sağlayan genel kurula katılmalarıyla söz konusu olur. Bu nedenle genel kurulun

⁴⁰ Bkz. TTK m.531 gerekçesi.

⁴¹ Erdem, Nuri; Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, İstanbul 2012, s.116.

⁴² Erdem; s.119-120.

toplanmaması veya usulüne uygun bir şekilde çağrı yapılmaması halinde, genel kurula katılma hakkı bertaraf edilmiş sayılır.

Bu şekilde gerçekleşen ihlaller bakımından fesihden önce ilgili genel kurul kararının iptali sonucunu doğurabileceği unutulmamalıdır. Menfaatler dengesi gereği ortaklığın feshi gerekip gerekmediği hakim tarafından takdir edilmelidir⁴³.

c. Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının İhlali

Bilgi alma hakkının ana sözleşmeyle yahut herhangi bir organın kararı ile kaldırılması yahut sınırlandırılması yahut sınırlandırılması mümkün değildir (TTK m.437/VI). Aynı zamanda pay sahiplerinin bilgi alma haklarının eşit işleme tabi tutulması gerekir.

Ortaklığın feshi bakımından ise, söz konusu hakkın ihlali çoğunlukla diğer hakların ihlalleri ile birlikte değerlendirilir. Küçük aile tipi anonim ortaklıklarda devamlı bir şekilde pay sahiplerinin bilgi alma ve ortaklık hesaplarını inceleme hakkının ihlal edilmesi ortaklar arasında huzursuzluklara yol açtığı ve pay sahiplerinin kâr payı alma ve ortaklığa katılma haklarına engel olduğu ölçüde ortaklığın feshine yahut diğer çözümlerin uygulanmasına yol açacak bir haklı sebep oluşturabilir⁴⁴.

2. Haklı Sebep Fesih Davasını Açılmış Olması

Haklı sebeplerin varlığı halinde azınlık fesih davası açabilme hakkına sahiptir. Ancak davanın açılabilmesi herhangi bir hak düşürücü süreye tabi tutulmamıştır. Azınlığa tanınan bu hakkın kötü amaçla kullanılmaması gerekir. Bu nedenle de MK m.2 uyarınca dürüstlük kuralları çerçevesinde uygun bir süreçte davanın açılması gerekmektedir⁴⁵.

---

⁴³ Erdem; s.131.

⁴⁴ Erdem; s.136.

⁴⁵ Oruç; s.220.

Azınlığın korunması amacıyla olan bu uygulamanın, ortaklığın devamlılığını engellememesi gerekir. Bu nedenle, fesih davasının her durumda açılması düşünülemez. Nitekim bu hak en son kullanılması gereken bir haktır. Her genel kurul kararının ardından bir fesih davasının açılması kanunun amacına uygun değildir. Öncelikle kullanılacak diğer hakların örneğin genel kurul kararının iptali gibi yollara başvurulması daha uygun görülmektedir⁴⁶.

3. Mahkemenin Çıkarma Kararı Vermesi

Mahkeme şirketin feshine karar verebileceği gibi ortakların, paylarının karşılığı verilerek çıkarılmalarına da karar verebilir. Çünkü şirketin feshi, yalnızca ortakların değil aynı zamanda üçüncü kişilerin de menfaatini etkilemektedir⁴⁷.

Azınlığın mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkarılması her ne kadar azınlığın aleyhine görünse de çıkarılma kararı sonrasında pay sahipleri paylarının gerçek değerini alacaktır. Ancak pay sahiplerine ortaklığın feshi halinde tasfiye payı verilmesi söz konusudur. Bu durumda şirket değer kaybedeceğinden ortakların zarara uğrama olasılığı yüksektir⁴⁸.

B. AYRILMA AKÇESİNİN ÖDENMESİ

Mahkeme ortakların çıkarılması kararı ile birlikte ayrılma akçesinin de ödenmesine karar verir. Ödenecek meblağın, TTK m.531 gereğince payların karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değer üzerinden ödenmesi gerekmektedir. Mevzuat metinde böyle bir hükme yer verilmemişken kanun koyucu bu şekilde bir düzenleme yoluna gitmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki karar tarihine en yakın tarih olarak kararın kesinleştiği tarihin göz önünde bulundurulması gerekir. Nitekim mahkemenin kararı ancak kesinleştiği tarihten sonra hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.

⁴⁶ BGE 67 II 162, (<http://www.servat.unibe.ch/dfr/pdf/c2067162.pdf>, erişim 26 Mayıs 2013).

⁴⁷ Develi; s.477.

⁴⁸ Çelik; s.306.

Kanun maddesinde açık bir tarihin belirlenmemiş olması, bir eksiklik olarak düşünülebilir. Nitekim “*en yakın tarih*” yerine “*kararın kesinleştiği tarih*” olarak da düzenlenmesi mümkündür. Aynı zamanda ortaklıktan çıkarılan pay sahiplerinin bu şekilde bir düzenleme ile zarara uğraması da söz konusu olabilecektir. Davanın açılmasından sonra şirketin değer kaybetmesi mümkündür. Bu nedenle de, davanın açıldığı tarihin gerçek değer belirlenmesinde göz önünde bulundurulması kanaatimizce daha doğru olurdu.

Ödemenin türü bakımından ise, TTK m.531 hükmünde “...*davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değeri ödenir...*” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla bu maddede düzenlenmiş olan ayrılma akçesinin nakdi olarak ödenmesi gerektiği görüşü mevcuttur⁴⁹. Ancak bir görüşe göre, ayrılma akçesinin nakdi olarak ödenip ödenmeyeceğinin kararını mahkemenin vermesi uygun görülmektedir⁵⁰.

Yukarıda da incelendiği üzere⁵¹, ayrılma akçesinin nakdi olarak ödenmesi mecburi tutulmamıştır. Fakat mahkemenin ne şekilde ödeneceğine dair bir karar verebilmesi kanaatimizce uygun değildir. Mahkemenin ayrılma akçesinin ödenmesine ve ödenecek tutarın belirlenmesinde hangi tarihin dikkate alınacağına karar vermesi yerinde olur kanaatindeyiz.

1. Payın Paraya Çevrilerek Ödenmesi

Payın paraya çevrilmesi, belirlenen tarihte payın gerçek değeri üzerinden gerçekleşir. Payın el değiştirmesi yani bir başka kişiye satılması söz konusu olabileceği gibi açık artırma ile de satılması mümkündür.

Çıkarılan ortağın payının açık artırım ile satılması durumunda farklı sonuçlar elde edilebilecektir. Açık artırmada payın gerçek değeri üzerinde bir satış gerçekleşirse bu takdirde arta kalan değer ortaklığa geçecektir. Satışın

---

⁴⁹ Oruç; s.225,226.

⁵⁰ Çelik; s.309.

⁵¹ Bkz. s.12.

belirlenen gerçek değerin altında olması halinde ise eksik kısım şirket tarafından karşılanır⁵².

2. Ortaklık Malvarlığından Ödeme

a. Esas Sermayeyi Aşkın Malvarlığından Ödeme

Anonim şirket, çıkarılan ortağın payını yapılan ödeme karşılığında ve her hangi bir sermaye azaltılmasına gitmeden iktisap edebilmektedir. Fakat belirtmek gerekir ki, TTK m.379 gereğince; şirketin kendi paylarının iktisabında sermayenin onda biri sınır olarak belirtilmiştir. Haklı nedenle fesih davasının ise en az sermayenin onda birine sahip olan pay sahiplerince açılacağı söz konusu olduğunda. TTK m.379'da öngörülen sınırın aşılması söz konusu olabilecektir.

Oruç'a göre; TTK m.382'de düzenlenmiş olan şirketin kendi payını iktisabına ilişkin istisnalar arasında yer alan ve satın alınan kanundan kaynaklı olması halinde belirlenen sınırın uygulanmayacağına ilişkin hüküm doğrultusunda, paylar iktisap edilebilecektir⁵³. Bu durumda, satın alınan kanundan kaynaklı olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Şirketin feshinin talebi kanuni bir hak olarak görülebilse de, şirketin feshine karar verilmeyip, ortakların çıkarılmalarına karar verilmesi halinde ödenecek olan ayrılma akçesinin niteliği tartışmaya açıktır. Fakat çıkarılma sonrasında ödenmesi kanunen öngörülmüş bir ayrılma akçesi söz konusudur. Bu anlamda, istisna kapsamında yapılan bir değerlendirme ile uygulamanın da bu şekilde kolaylaştırılacağı düşünüldüğünde payların bu şekilde iktisabının mümkün olduğunu kabul etmek doğru olacaktır.

Aksi durumda, anonim şirket iktisap ettiği payların esas veya çıkarılmış sermayenin onda birini aşması durumunda, şirket için herhangi bir hak kaybına neden olmadığı takdirde devirleri mümkün olur olmaz ve her halde

---

⁵² Oruç; s.228.

⁵³ Oruç; s.229.

iktisaplarından itibaren üç yıl içinden elden çıkarılmak zorundadır (TTK m.384).

b. Esas Sermayenin Azaltılması Suretiyle Ödeme

Esas sermayenin aşkın kısmı ile karşılanamıyor ve payın paraya çevrilmesi istenmiyorsa. Bu durumda bir diğer olasılık olarak sermayenin azaltılması yoluna gidilebilir. TTK m.473 hükmü uyarınca genel kurul kararı ile sermayenin azaltılması mümkündür.

SONUÇ

Ayrılma akçesi, azınlığın korunması maksadıyla getirilmiş bir uygulamadır. Ancak yalnızca şirketlerin birleşmesinde söz konusu olan bir kurum olarak değerlendirilemez. Nitekim şirketin haklı nedenle feshi söz konusu olduğunda da ayrılma akçesi ödenmektedir. Bu nedenle şirketten ayrılma ya da çıkarılma söz konusu olduğunda pay sahiplerinin sahip oldukları bir hak olarak değerlendirilebilir.

Seçimlik hak olarak öngörülebileceği gibi ayrılma akçesi birleşmede zorunlu olarak da öngörülebilir. Ayrılma akçesine ilişkin seçme hakkının ne zaman kullanılması gerektiğine ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte ayrılma akçesinin ödenmesi talebinin ne zaman gerçekleştirilmesi gerektiği de kanunda net bir şekilde belirtilmemiştir. Ancak denkleştirme talebinin ileri sürülebileceği iki aylık sürenin ayrılma akçesi talebinde de uygulanması doğru olacaktır. Seçme hakkının ise, birleşme kararının verilmesinden önce gerçekleşmesi devralan şirket bakımından daha uygun olacağı görülmektedir.

Bunların dışında, ayrılma akçesinin yalnızca nakdi olarak ifa edilmesi gerekmemektedir. Bu durum ilgili hükmün gerekçesinde açıkça belirtilmiştir. Fakat şirketin haklı nedenle feshi durumunda ödenecek olan değerlerin nakdi olarak ifasının gerektiği düşünülse de, uygulamada birlik sağlanması bakımından bu durumda da nakdi ödemenin zorunlu tutulması doğru değildir.

Aynı zamanda ayrılma akçesinin payın gerçek değeri üzerinden ödenmesi gerekmektedir. Ancak bu değerlerin hangi tarihteki sermaye değeri üzerinden hesaplanacağı şirketin haklı nedenle feshi talebi üzerine pay sahibinin çıkarılması durumunda net bir şekilde düzenlenmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akın, İrfan** :“TTK m.208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, GÜHFD, C.17, S. 1-2, 2013.
- Coştan, Hülya** :Anonim Ortaklıkların (Şirketlerin) Birleşme, Bölünme, Değişirme(Tür Değişirme) Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması, Doktora Tezi (Yayınlanmamış), Ankara, 2007.
- Çalışkan, Merdan** :“Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Ayrılma Akçesi”, THD, S.75, 2012.
- Çelik, Aytekin** :Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Develi, Bilge** :“6102 Sayılı Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, GÜHFD, C.17, S.1-2, 2013.
- Erdem, Nuri** : Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, İstanbul 2012.
- Kendigelen, Abuzer**: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012.
- Knopff, Bruno/ Semler, Johannes** :Münchener Kommentar zum Aktiengesetzt, Münih,2004.
- Oruç, Murat** : “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, BATİDER, C.27, S.11, 2011.

Rüzgâr, Eser :Türk Ticaret Tasarısına Göre Azınlık Hakları, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.73-74, 2010.

Sönmez, Yusuf :Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul, 2009.

Tekinalp, Ünal :“Birleşmede Ayrılma Akçesi”, REGESTA, C.2, S.1, 2012.

İNTERNET KAYNAKLARI

Burckhardt, Sebastian :Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz-2.Aufgabe,(<httpswww.swisslex.chAssetDetail.mvcShowassetGuid=c1db9919-459b-4aee-bd04-843794dd43e2&source=hitlist&setOrigin=true&SP=1tkwbdb#firstSearchTerm>, erişim 26 Mayıs 2013).

Caspar, Hans :“Auflösungsklage nach Art 736 Abs.4 OR”,(httpwww.rwi.uzh.chlehreforschungalphabetischvdccontSZW_4_10_Beeler.pdf, erişim 24 Mayıs 2013).

Gerhard, Frank : “Die Klage auf Auflösung aus wichtigem Grund”, (httpwww.homburger.chfileadminpublicationsKLAAUF_01.pdf, erişim 26 Mayıs 2013).